

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра перекладознавства імені Миколи Лукаша

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан факультету
іноземних мов
Світлана ВІРОТЧЕНКО
“30” червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ до лексикографії та корпусної лінгвістики

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти
галузь знань
спеціальність
освітня програма

перший (бакалаврський)

03 Гуманітарні науки

035 Філологія

Англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова,

Французька мова та література і переклад та англійська мова;

Німецька мова та література і переклад та англійська мова;

Переклад (китайська та англійська мови); Переклад (іспанська та англійська мови)

спеціалізація

035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша

– англійська; 035.055 Романські мови та літератури (переклад

включно), перша – французька; 035.043 Германські мови та

літератури (переклад включно), перша – німецька; 035.065 Східні

мови та літератури (переклад включно), перша – китайська;

035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша –

іспанська

вид дисципліни

за вибором

факультет

іноземних мов

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету іноземних мов

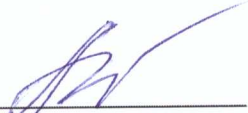
“30” червня 2025 року, протокол № 8

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: ВОРОНІНА Камілла Владиславівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент ЗВО кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша.

Програму схвалено на засіданні кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша.

Протокол від “27” червня 2025 року № 1

Завідувач кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша

 (підпис) Олександр РЕБРІЙ
 (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи)

Англійська мова та література
і переклад та друга іноземна мова

Людмила СОЛОЩУК

Французька мова та література
і переклад та англійська мова

Марія БЄЛЯВСЬКА

Німецька мова та література
і переклад та англійська мова

Наталія КАРПУСЕНКО

Переклад (китайська та англійська мови)

Юлія ЛАХМОТОВА

Переклад (іспанська та англійська мови)

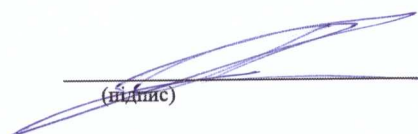

Діана ПЕСОЦЬКА

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету іноземних мов

Протокол від “30” червня 2025 року № 7

Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов

 (підпис) Анна КОТОВА
 (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Вступ до лексикографії та корпусної лінгвістики» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки:

Денна форма навчання:

Англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова, Французька мова та література і переклад та англійська мова; Німецька мова та література і переклад та англійська мова; Переклад (китайська та англійська мови); Переклад (іспанська та англійська мови)

Заочна форма навчання:

Англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова, Німецька мова та література і переклад та англійська мова; Переклад (китайська та англійська мови)

Перший (бакалаврський) рівень.

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації:

035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська; 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька; 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька; 035.065 Східні мови та літератури (переклад включно), перша – китайська; 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська;

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни полягає у створенні теоретичної бази, необхідної для подальшого удосконалення фахової компетенції майбутніх перекладачів, зокрема, навичок і умінь практичної перекладацької діяльності, дослідницької діяльності та самостійної роботи з англійськими та українськими корпусами, наявними у доступі в мережі Інтернет.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

1) Ознайомлення з основами лексикографії: ознайомитися з основними принципами укладання словників, з основними типами словників (тлумачний, перекладний тощо), зі структурою словникової статті тощо.

2) Набуття навичок роботи з корпусами: ознайомлення з основними поняттями корпусної лінгвістики, основними типами корпусів, з їх структурою, з основними корпусними інструментами тощо

3) Розвиток дослідницьких навичок: дослідницьких питань і їх перевірка через роботу з корпусами, написання коротких звітів з аналізом отриманих даних

4) Розширення вмінь самостійної роботи: робота з відкритими українськими та англійськими корпусами: ГРАК, СОСА, BNC тощо.

1.3. Кількість кредитів

Денна/заочна форма навчання: 4

1.4. Загальна кількість годин

Денна/заочна форма навчання: 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
24 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
8 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
88 год.	110 год.
у тому числі індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

– *формування таких загальних компетентностей:*

ЗК6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

– *формування таких фахових компетентностей:*

ФК7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних та літературних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

ФК8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

ПРН2. Здійснювати пошук і використання інформації, необхідної для ефективного виконання професійних завдань, професійного і особистісного розвитку: добирати інформацію з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати, презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

ПРН3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення, пов'язані з англійською мовою та другою іноземною мовою, й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

1.8. Пререквізити: вступ до мовознавства, блок дисциплін перекладознавчого характеру

2. Тематичний план навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Тема 1	Тема 1. Основні поняття лексикографії	8	2
Тема 2	Тема 2. Основні поняття корпусної лінгвістики	8	2
Тема 3	Тема 3. Користування корпусами задля вирішення практичних та дослідницьких завдань	16	6
Усього годин		32	10

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд	с. р.		л	п	лаб.	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Назва												
Тема 1.	33	8				25	32	2				30
Тема 2.	33	8				25	32	2				30
Тема 3.	54	8	8			38	56	2	4			50
Усього годин	120	24	8			88	120	6	4			110

4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Ознайомитися з історією становлення лексикографії як науки, з основними поняттями лексикографії, з основними принципами укладання словників, з основними типами словників	25	30
2	Ознайомитися з історією розвитку та становлення корпусної лінгвістики; з основними поняттями корпусної лінгвістики; з основними типами корпусів	25	30
3	Здійснювати пошук необхідної інформації у корпусах задля вирішення широкого діапазону практичних та дослідницьких задач, здійснювати аналіз отриманих даних	38	50
	Разом:	88	110

5. Індивідуальні завдання

Програмою не передбачені

6. Методи навчання

- I. Ініціальні (викладач – студент):
 1. Словесно-аудіальні (лекція, розповідь, бесіда), у тому числі – інтерактивні (опитування, дискусія, обговорення, пояснення)
 2. Наочно-візуальні (демонстрація).

II. Респонсивні (студент – викладач):

1. Теоретичні: робота з першоджерелами, підручниками, інтернет-матеріалами, пошук необхідної інформації.
2. Практичні: вправління, самоконтроль.

7. Методи контролю

- ☒ опитування
- ☒ спостереження
- ☒ тестування
- ☒ залік

8. Схема нарахування балів

Денна/заочна форма навчання

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Залікова робота	Сума
Робота в семестрі		Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом		
Формалізований тест	Відвідування занять					
24	16	Не передбачено	Не передбачено	40	60	100

Форми контролю:

Протягом семестру: відвідування занять - 16 балів (А) + формалізований тест - 24 балів (В)

На заліку: формалізований тест (С1)+ виконання практичного завдання (С2)

А. Нарахування балів за відвідування занять:

Денна форма навчання

Кількість відвіданих занять	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Бали	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Заочна форма навчання

Кількість відвіданих занять	1	2	3	4	5
Бали	3	6	9	12	16

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни за роботу в семестрі.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

В. Критерії оцінювання поточного тесту

Формалізований тест за принципом множинного вибору: 12 запитань з 4 варіантами відповіді кожне, максимальна кількість балів – 24

Кількість правильних відповідей	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Бали	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24

C1. Критерії оцінювання залікового тесту

Формалізований тест за принципом множинного вибору: 15 запитань з 4 варіантами відповіді кожне, максимальна кількість балів – 30

Кількість правильних відповідей	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Бали	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30

C2. Критерії оцінювання практичного завдання з курсу «Вступ до лексикографії та корпусної лінгвістики»

(виконання практичного завдання за використання даних корпусів, максимальна кількість балів – 30)

30 б: розгорнута, максимально повна відповідь, максимально ґрунтовний аналіз отриманих даних;

25 б: відповідь в достатньому обсязі, допускається опущення певної частини інформації;

20 б: відповідь в припустимому обсязі, певна частина інформації пропущена, наявні окремі помилки в аналізі отриманих даних;

10 б: відповідь в припустимому обсязі, значна частина інформації пропущена, наявні серйозні помилки в аналізі отриманих даних;

5 б: відповідь в недостатньому обсязі, випущена більша частина ключової інформації; інформація перекручена або спотворена.

0 б: відсутність відповіді взагалі.

Загальна оцінка встановлюється шляхом додавання значень **A + B + C1+C2**.

Результати неформального навчання можуть бути визнані за наявності підтверджуючих документів (сертифікатів, довідок, описів навчальних програм), якщо вони засвідчують досягнення результатів навчання, співвідносних із цілями курсу.

Прикладами релевантної неформальної освіти можуть бути: онлайн-курси (Coursera, Prometheus тощо) за тематикою навчальної дисципліни; участь у сертифікованих тренінгах і семінарах, присвячених культурним аспектам комунікації або мовній різноманітності; сертифіковані програми з академічної комунікації або глобальної освіти, проведені міжнародними організаціями чи університетами.

Процедура визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. Рішення ухвалюється комісією факультету на підставі поданого пакета документів від здобувача освіти.

Шкала оцінювання

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів неформального навчання, якщо його зміст і результати відповідають меті та результатам навчання дисципліни «Вступ до лексикографії та корпусної лінгвістики».

Результати неформального навчання можуть бути визнані за наявності підтверджуючих документів (сертифікатів, довідок, описів навчальних програм), якщо вони засвідчують досягнення результатів навчання, співвідносних із цілями курсу.

Прикладами релевантної неформальної освіти можуть бути:

- онлайн-курси (Coursera, Prometheus тощо) за тематикою корпусної лінгвістики та основ лексикографії;
- участь у сертифікованих тренінгах і семінарах, присвячених питанням корпусної лінгвістики та основам лексикографії;

- сертифіковані програми з корпусної лінгвістики та основ лексикографії.

Процедура визнання результатів неформальної освіти здійснюється відповідно до Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. Рішення ухвалюється комісією факультету.

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Генеральний регіонально анотований корпус української мови (ГРАК). Шведова М., фон Вальденфельс Р., Яригін С., Рисін А., Старко В., Ніколаєнко Т. та ін. Київ, Львів, Єна, 2017-2024.
2. Демська О. Вступ до лексикографії. К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 266 с.
3. Жуковська В.В. Вступ до корпусної лінгвістики: навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2013. 142 с.
4. McEnery, T., Hardie A. Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice. Cambridge University Press. 2012. 294 p.

Допоміжна література

1. Вороніна К.В. (2025). Застосування корпусних технологій під час підготовки перекладачів. Тези XXIV Міжнародної наукової конференції «Каразінські читання: людина. Мова. Комунікація». Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна. С. 26-27.
2. Вороніна К.В. (2025). «Застосування корпусних технологій під час викладання іноземних мов». Тези XVII Міжнародної науково-методичної конференції «Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: шляхи інтеграції закладів середньої та вищої освіти», Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. С.26-27.
3. Жуковська В.В. (2020). Лінгвістичний корпус як новітній інформаційно-дослідницький інструментарій сучасного мовознавства. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації, Том 31 (70) № 3 Ч. 1, 113-119. <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.3-1/20>
4. Кубрак, Д.-О. (2020). Корпусна лінгвістика та корпусний аналіз. Молодий вчений, 9 (85), 52-54. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-9-85-13>
5. Bernardini S., Ferraresi A. Corpus Linguistics. The Routledge Handbook of Translation and Methodology. 2022. <https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9781315158945-16>
6. Shvedova M. The General Regionally Annotated Corpus of Ukrainian (GRAC, uacorporus.org): Architecture and Functionality. Proceedings of the 4th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems (COLINS 2020). Vol. I: Main Conference. Lviv, 2020. April 23-24. P. 489-506.
7. Shvedova M. von Waldenfels, R. Regional Annotation within GRAC, a Large Reference Corpus of Ukrainian: Issues and Challenges. Proceedings of the 5th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems (COLINS 2021). Vol. I: 2021. P. 32-45.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <https://uacorporus.org/Kyiv/ua>
2. <https://www.english-corpora.org/bnc/>
3. <https://www.english-corpora.org/coca/>
4. <https://www.sketchengine.eu/>